

AKADEMSKO GLASILO ZA UNIVERZNA IN JAVNA VPRAŠANJA

Češkoslovaška v miru in vojni

(Iz predavanja konzula češkoslovaške republike g. ing. Minovskega.)

Dovolite mi, da vas opozorim najprej na nekoliko momentov iz zgodovine češkoslovaške države. Čehi in Slovaki so se niselili na svojem današnjem ozemlju pod konec šestega stoletja. Ustanovili so samostojno državo, ki je dosegla višek svoje moči z osnovanjem Velikomoravske države. V tej državi so bili Čehi in Slovaki združeni do leta 1025., ko so sedanjo Slovaško zasedli Madžari. S tem je bilo prekinjeno skupno življenje in skupni razvoj slovaških prebivalcev Velikomoravske države.

Čehi pa so ohranili svojo samostojnost in Češka je postala leta 1198 dedno kraljestvo.

Ko je izumrla češka dinastija Přemislavcev, so si Čehi svobodno volili svojega kralja in tako je bil 1526. po svobodni odločitvi zastopnikov češkega kraljestva izvoljen prvič Habsburžan za češkega kralja. To je bil Ferdinand I. Kljub temu so ostale češke dežele popolnoma samostojne in jih je vezala z ogrskimi in avstrijskimi deželami le oseba skupnega vladarja. Habsburžani pa so poskušali že zgodaj omejevati svobodo dežel češke krone. To je bil vzrok neprestanih sporov med vladarjem ter češkim plemstvom in zastopniki mest, kar je privedlo 1620. do upora in do nesrečne bitke na Beli gori.

S porazom na Beli gori se je začela za češki narod dolga doba nasilja in brezmejnega trpljenja. Kljub krutemu preganjanju češkega ljudstva pa je ostala vsaj pravno nedotaknjena samostojnost dežel češke krone in če so jo v posameznih primerih omejevali, se je to dogajalo vedno z enostranskimi nasilnimi akti gospodarjev, cesar pa češki zbor in češki narod ništa nikoli priznal. Nasilje ni moglo utrditi novega pravnega stanja.

Predvsem v težkih časih so morali gospodarji večkrat priznati pravice čeških dežel in se kronati v Pragi za češke kralje. Tudi cesar Franc Jožef I. je to slavnostno obljubil, a pod vplivom Madžarov in cesarja Viljema obljube ni izpolnil.

Zato ne pomeni prevrat 1918. leta za nas začetka nove države, ampak le končno osvoboditev od nasilja in krivic, proti katerim smo se dolga stletja nenehoma borili.

Češka dežela je preživljala po porazu na Beli gori težke čase. Trideset tisoč plemičev, izobražencev in teh, ki so ostali zvesti svojemu prepričanju, so Habsburžani obsodili na smrt ali izgnali iz dežele. Zdelo se je, da bi samo čudež mogel vrniti naš narod evropski zgodovini. In ta čudež se je zgodil, kajti človeka ubiti je mogoče, ni pa mogoče ubiti duše, misli, ni mogoče ubiti naroda in njegove težnje po svobodi.

Napoleonske vojne, ki so mnogo zatiranih narodov prebudile v novo življenje, tudi na Češkem niso ostale brez vpliva. Čeprav pomeni vlada Marije Terezije in Jožefa II. dobo neusmiljene germanizacije, in čeprav je živel češki jezik po porazu na Beli gori le med podeželskim ljudstvom in v majhnih mestih, se je vendar naša peščica navdušenih in požrtvovalnih rodoljubov, ki se niso plašili nobenih žrtev. Ti so položili temelje duševni preroditvi naroda. Prvi koraki so bili težki, napori naravnost nadčloveški, toda prvim buditeljem so se pridružili novi, njih število je raslo, naraščalo je navdušenje in požrtvovalnost. Glas češkega jezika je postajal čedalje močnejši, prodiral je z dežele v mesta, iz kmečkih koč v mestne salone, v šole in znanstvene delavnice. Razvoj in smer narodnega razmaha sta bila dana predvsem z dvema dejstvom, ki sta določila osnovo našega življenja za bodočnost. Najprej dejstvo, da je bilo po tolikem trpljenju in po tolikih udarcih izključeno, da bi si češko ljudstvo pridobilo svobodo z orožjem proti ogromni premoči državne sile. Naši buditelji so si izbrali edino uspešno pot in to je bil duševni prerod, izobrazba. Češka knjiga, češka pesem, znanost

in umetnost, to je bilo orožje, s katerim so češki rodoljubi krčili narodu pot v svobodo. Bilo jim je jasno, da bo samo izobrazba dala češkemu ljudstvu toliko sile, da se bo moglo upirati ogromni nemški premoči, ki ga je obdajala. To prizadevanje, dvigniti narod duševno, pospeševati in razviti vse njegove duševne zmožnosti, prepričanje, da se morejo braniti proti preveliki materialni premoči le z visokim kulturnim nivojem, to karakterizira vse naše vodilne osebnosti od prvih buditeljev pa do Masaryka in Beneša.

Razen nepomembnih izjem so vsi naši buditelji in pozneje vsi naši velikani izšli iz kmečkih koč, bili sinovi revnih staršev, se morali boriti za svojo eksistenco in se zmerom zavedali svojega porekla. To je drugo dejstvo. Odtod izvira v našem javnem življenju poseben odnos do revščine in do »malega človeka«.

Zavest, da so naši največji sinovi izšli iz preprostega ljudstva, da so bili privilegirani sloji po narodnem prebujenju za nas tuj element, tvori tudi osnovo naše demokracije in našega socialnega čuta.

Iz ustroja naše družbe imamo mi to ugodnost, da se široki sloji ljudstva ne odtujijo svojim vodjem, da vodje poznajo nadloge ljudstva in ne nehajo skrbeti za njegov napredek.

Naloga Češkoslovaške so bile zato že prvi dan njenega obstoja jasno in točno določene. Posebno v dveh smereh ni bilo nobenega dvoma. Državo bodo upravljali najširši sloji ljudstva. Da pa bo upravljanje res dobro, morajo biti ti sloji izobraženi in srečni. Srečni vsaj v toliki meri, da ne bodo imeli občutka, da se jim godi od družbe storjena in namerno vzdrževana krivica.

Odločili smo se za demokracijo. Demokracija ima seveda svoje napake, kakor jih imajo tudi vse druge oblike vladanja. Ima pa poleg drugih to prednost, da pomaga z razumno kritiko odkrivati pogoške javnega življenja in omogoča izboljšanje. Demokracija pa mora seveda dobro paziti, da ne bi namesto pametne kritike zavlada v javnem mnenju demagogija in da bi namesto izboljšanja razmer ne nastal kaos. Ta nevarnost je tem manjša, čim večja je izobrazba in politična zrelost ljudstva. Zato je bilo treba posvetiti izredno pažnjo vprašanju ljudske izobrazbe. Tu pa ni šlo samo za otrokovo izobrazbo, temveč za izobrazbo vseh državljanov.

Zato je bil že tri mesece po prevratu sprejet zakon o osnovanju Prosvetnih zborov, katerih naloga je bila ureditev brezplačnih kurzov državljanске vzgoje po vsej republiki.

Pet mesecev kasneje je bil sprejet zakon, po katerem je morala vsaka občina za izpopolnitev izobrazbe vseh slojev urediti javno knjižnico. V občinah, kjer ima narodna manjšina vsaj štiri sto pripadnikov, mora biti ustanovljena tudi manjšinska knjižnica.

Posebno težka naloga je čakala državno upravo na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji, kjer je prejšnji režim posvečal izobrazbi ljudstva minimalno skrb. Naj navedem samo to, da so imeli Slovaki na Ogrskem le 377 osnovnih šol, povečini luteranskih, katerim je bila glavna skrb, da so se učenci naučili govoriti in misliti po madžarsko. Srednjih šol pa Slovaki sploh niso imeli.

Že po osmih letih republike pa so imeli Slovaki 2652 osnovnih in meščanskih šol, 37 srednjih šol, 13 učiteljskih in univerzo. Čisto naravno je, da za tako veliko število novih šol Slovaki niso imeli svojih učiteljev in profesorjev in da so morali tu pomagati Čehi. Pri študiranju na srednjih in visokih šolah so bili namreč Slovaki tako zelo madžarizirani, da po sodbi iz njihovih lastnih vrst o prevratu število slovaško čutečih akademsko izobraženih Slovačkov ni presegalo 500. Enake razmere

Veselo Vstajenje vsem
Slovencem tostran in onkraj
meje želi

»1551«

kot v šolstvu so vladale tudi pri železnici, pri sodišču in pri vseh drugih uradih.

Odnos Čehov do Slovaške je bil dan že s prvim dnevom z naslednjim osnovnim češkim stališčem: Umevno je, da Madžari dolgo ne bodo pozabili na svojo nekdanjo moč, da si jo bodo skušali znova pridobiti in bodo vzdrževali na Slovaškem iredentistični duh.

Vsi naši vodilni možje so bili zato mnenja, da se bodo takim prizadevanjem najbolje in najuspešneje uprli s hitrim in znatnim dvigom socialnega in kulturnega življenja najširših slojev ljudstva na Slovaškem brez razlike narodnosti. Če se posreči zagotoviti Slovačkom večje blagostanje kot ga ima prebivalstvo na Madžarskem, če bo prebivalstvo videlo, da ima popolno državljansko svobodo, mir in enakost pred zakonom, če bo videlo, da dežela uspeva, da se izobrazba širi, da vlada napravi vse za gospodarski dvig dežele, če bo v primerjavi naših razmer z razmerami pri sosedu našlo več pozitivnega v republiki, bo to najboljšo orožje proti vsem rušiteljem miru in najtrdnjše zagotovilo ljubezni in zvestobe prebivalstva naši republiki.

S tega stališča se vodi pri nas državna politika na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji in morem vam zatrditi, da je delo, izvršeno v dvajsetih letih republike, tako ogromno in tako plodonosno, da je Češkoslovaška demokracija nanj lahko ponosna.

Poudaril sem, da sta bili dve glavni nalogi Češkoslovaške republike skrb za izobrazbo in boj za socialno pravičnost.

Ta boj se je začel pri nas z zakonom o agrarni reformi, ki je v svojem bistvu bil in ostane gospodarska revolucija brez revolucije.

Kako je bilo to potrebno, vam priča dejstvo, da je imelo na Češkem, Moravskem in v Šleziji 236 posestnikov skoro 30% zemlje, na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji pa približno 900 posestnikov 35% odstotkov zemlje. Iz odvzete zemlje so razdelili skoro milijon hektarjev malim pridobitnikom in to spet brez razlike narodnosti. Mnogo zemlje so razdelili mestom in občinam. Vsa odvzeta zemlja je bila plačana in sicer tako, da so po sodbi tujih strokovnjakov dobili plemiški lastniki zemlje najvišjo odkupnino med vsemi državami srednje in vzhodne Evrope.

Nadaljno skrb je posvetila država stanovanjskemu vprašanju. Z velikimi žrtvami je pomagala gradbeni delavnosti. Naj Vam navedem vsaj nekaj števil.

Od 1880. do 1921. leta, torej v štiridesetih letih pod Avstrijo, je bilo zgrajenih v čeških deželah 260.000 poslopij, v prvih desetih letih republike pa 234.000. To se pravi, da so zgradili v republiki v desetih letih skoro toliko poslopij, kot v Avstriji v 40 letih.

Sledeče delo republike je bila uvedba osemurne-ga delavnika in to že leta 1919.

Prav tako je bilo po vsej državi uzakonjeno bolniško, nezgodno, invalidno in starostno zavarovanje delavcev in privatnih nameščencev ter v principu sprejet tudi zakon o zavarovanju oseb v svobodnih poklicih.

Tem zakonom so se pridružili še zakoni o zaščiti mezd in plač, zaščiti žen in otrok, zakon o mladinskem skrbstvu, stanovanjskem skrbstvu, obrtni inšpekciji, delovnih sodiščih in tako dalje.

Z izobrazbo in socialnimi reformami je republika močno zajezila delovanje vseh prevratnih elementov, in tako je Češkoslovaška med onimi državami, v katerih od leta 1918 ni bilo nobenih prevratov, revolucij in pučev.

V prvih dobah republike smo si bili na jasnem o vseh važnih problemih, ki so čakali rešitve. Lotili smo se jih s poštenostjo, odkritostjo in brez strahu pred težavami. In teh problemov ni bilo malo.

Eden najvažnejših problemov je bila ureditev manjšinskega vprašanja. Smelo vam lahko zatrdim, da ni na svetu države, ki bi bila proti svojim manjšinam pravičnejša kot Češkoslovaška. Kdor tega noče priznati, ta ali ni prav informiran, ali pa nima poštenih namenov. Najlepši dokaz tega je usoda nemške manjšine na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji, h kateri se prišteva 150.000 ljudi. Ta manjšina ni imela pred prevratom nobene šole in ji je grozila popolna madžarizacija. Danes ima 132 osnovnih in šest meščanskih šol, popolno kulturno in politično svobodo in narodna zavest se ji je znova povrnila.

Od 700.000 otrok manjšinskih narodnosti Češkoslovaške hodi v šole s svojim materinim jezikom 632.000 otrok. Ostalo so otroci, katerih starši stanujejo posamično v krajih, kjer n ipotrebne štela otrok za manjšinsko šolo.

Češkoslovaška vlada je prepustila Nemcem dve tehnični visoki šoli, ki so jih imeli pod Avstrijo, čeprav imajo Čehi in Slovaki tudi samo dve taki šoli.

Vse manjšine so v parlamentu enakopravno zastopane, tako da ima tudi neznatna poljska manjšina, ki šteje (80.000) osemdeset tisoč ljudi, dva poslance. V češkoslovaški vladi so bili vedno po trije nemški ministri. Uporaba materinskega jezika v javnih uradih je z zakonom zajamčena v vseh onih krajih, kjer šteje manjšina vsaj 20% prebivalstva.

Češkoslovaška republika je država, v kateri se ni treba nobeni manjšini bati in se boriti za svojo kulturo in za svoje življenje. Boj političnih strank naših manjšin je povsem normalen boj za politično moč kot pri drugih čeških strankah — nič drugega.

Z enakim zadovoljstvom moremo govoriti tudi o rešitvi verskega vprašanja. Pri presojanju današnjega stanja se moramo zavedati, da so češke dežele stoletja dolgo pretresale verski boji, da je bilo v verskih vojnah uničeno blagostanje naše domovine in naša narodna svoboda.

Na Beli gori je bilo premagano češko protestantsko plemstvo, a kaznovan je bil češki narod. Habsburžani so se hudo pregrešili proti religiji, ko so veliko trpljenje češkega naroda po bitki na Beli gori razlagali in utemeljevali z verskimi vzroki, četudi je bila v resnici religija za dinastijo le preteza za politične in germanizatorične cilje. Zato je bila upravičena bojazen, da ne bi s spomini na preteklost podpirali in znova prebujali verskih bojev. Danes pa moremo z veseljem ugotoviti, da se je po zaslugi prezidenta Masaryka in po rabsodnosti ogromne večine naroda posrečilo republiko obvarovati pred to nevarnostjo. S popolno enakopravnostjo vseh religij, s skrajno toleranco in pravičnostjo do vseh, je postala Češkoslovaška dežela verskega miru. Modus vivendi sklenjen z Vatikanom 1928. leta nudi možnost mirne in pravilne rešitve vseh vprašanj med cerkvijo in državo. Ravno v septembru preteklega leta je bila publicirana »Delimitacijska bula«, ki je spravila v sklad meje diecez z državnimi mejami. Ta akt ima za Slovaško še poseben pomen, kajti razni temni elementi so tam širili govornice, da Vatikan ne namerava razdeliti obmejnih diecez po sedanjih državnih mejah, češ da ne smatra današnjega stanja za definitivnega. Češkoslovaška je zato s hvaležnostjo sprejela publikacijo »Delimitacijske bule«, ki v očeh ljudstva pomeni, da je sveta stolica posvetila meje republike. Ta bula je ravno v današnji dobi zelo dragocen izraz zaupanja in prijateljskega razmerja med Vatikanom in Češkoslovaško.

Uspehom pri izravnavanju socialnih, političnih in narodnostnih nasprotij se pridružuje torej tudi mir v religioznih vprašanjih, in če so še kaka druga vprašanja ostala nerešena, potem lahko rečemo, da tega nismo krivi mi, ampak je krivda izven nas in okoli nas.

*

Naša zunanja politika je jasna, ravna, brez tajnosti in brez kompliciranih načrtov. Sloni tako kot notranja politika na demokraciji, to je enaka moralna in enake pravice za majhne narode kot za velike. Nam se ne zi, da bi morale biti »potrebe« velikega naroda tudi njegove pravice.

Izid svetovne vojne nam je samo vrnil to, kar je bilo naše dolga stoletja. Želimo mir v srednji Evropi, da bomo mogli vse svoje sile zastaviti za okrepitev države in blagostanja njenega prebivalstva. Ne maramo ničesar tujega, svoje pa bomo branili z vsemi silami proti vsakemu, ki bi hotel izzvati nove katastrofe. Samo miru hočemo, zase

in za druge. Vsaka država, ki ima tako miroljubne cilje, je naša prijateljica.

Zato je čisto naravno, da nas veže s Francijo tesno prijateljstvo, da vidimo v Mali zvezi močno jamstvo za mir v srednji Evropi in da z zaupanjem prištevamo Anglijo med one močne države, ki bi v usodnem trenutku stale tam, kjer je pravica in pravičnost.

Češkoslovaška noče zapirati oči pred nobeno pravico, pred nobeno resnico in pred nobeno nevarnostjo. Ostati hočemo trdnjava demokracije v srednji Evropi. Stremeti hočemo za tem, da bo stopnja naše socialne, gospodarske in narodnostne pravičnosti vedno višja. Zavedamo se vseh dolžnosti, ki izhajajo iz tega in pripravljani smo doprinesiti svoji državi in svojim idealom tudi največje žrtve. Za okrepitev republike je dal češkoslovaški narod rad milijarde svojega premoženja in če bo treba, bo za njeno obrambo žrtvoval tudi svoja

Popravek Akademske akcije

Gospod Fakin Boris,
odgovorni urednik »1551«,

Ljubljana, Univerza.

Z ozirom na članek, »Kako je z Akademske akcije«, priobčen v vašem cenj. glasilu dne 4. marca 1938. izvolite priobčiti naslednji popravek, sprejet na seji AA dne 11. marca 1938:

Ni res, da je preds. AA. izjavil »zahtevajmo to, kar bomo dobili«, temveč je res, da je izjavil: »zahtevajmo to, kar je verjetno, da bomo dobili«.

Ni res, da je »popolna nejasnost v vseh vprašanjih karakteristična in verjetno namerna poteza AA...«, da je »vrstni načrt postavljen v zrak...«, da so »ves letošnji zidalni program univerze postavili drugi, mimo AA, torej mimo volje študentov«, temveč je res, da je bil že v začetku poslovne debe AA postavljen definitivni program in vrstni načrt, ki se popolnoma sklada s predlogi, ki jih je poslal rektorat na prosv. ministrstvo.

Ni res, da je preds. AA. izjavil, »zagotovila imam, da bomo dobili v letošnjem proračunu 23 milijonov dinarjev«, temveč je res, da je izjavil, »da je univerza stavila predlogov za 23 milijonov«.

Ni res, da je »AA danes samo še adut sil, katerih odnos do samostojnega svobodnega življenja študentov, je bil vselej le negativen«, temveč je res, da je AA popolnoma samostojna akademska organizacija, katere edini namen je dograditev polne slovenske univerze.

Po zakonu o tisku izvolite priobčiti omenjeni popravek.

T. č. predsednik:

Fišer Franc.

*

Na našo zahtevo (glej »1551« I. II., št. 5) smo dobili 11. aprila, torej točno en mesec pozneje, kakor je bil sprejet, popravek odbora A. A., ki ga v današnji številki priobčujemo. Želeli bi, da si vsak, ki bo ta popravek prebral, prebere tudi še članek, na katerega se popravek nanaša. Predsednik A. A. zanikava namreč samo trditve, ki v našem članku niso bile bistvene.

Ugotoviti pa moramo še nekaj. V zapisniku sej A. A. ni nobene od izjav, ki jih odbor A. A. popravlja niti tako, kot jih v priobčenem popravku razlaga predsednik A. A., niti tako, kakor smo jih citirali mi po svojih stenografskih zapisnikih. Vendar dopuščamo možnost, da smo se motili, čeprav smo prepričani o nasprotnem.

Oglejmo si posamezne točke popravka. Bistvene razlike med izjavo »zahtevajmo to, kar bomo dobili« in »zahtevajmo to, kar je verjetno, da bomo dobili« ni, kajti osnova delu bi morala biti, da zahtevamo to, kar rabimo in do česar imamo polno pravico. Samo to nasprotje smo hoteli poudariti v svojem članku. Če pa predsednik A. A. vidi kakršnokoli razliko v gornjih izjavah, nas zanima, kje dobi informacije, kaj je »verjetno«, da bomo dobili.

Drugi del popravka se nanaša na vse ostalo, le ne na našo trditve, da nima »do danes nihče od odločujočih trdnega programa, kje in kako naj se razvija popolna univerza«. Trdili smo, da je ta nejasnost »karakteristična in verjetno namerna poteza A. A.«, da je radi tega »vrstni načrt postavljen v zrak«. Trdili smo tudi, »da so ves letošnji zidalni program postavili drugi, mimo A. A., torej mimo volje študentov« in da je A. A. te zahteve »samo registrirala«. Predsednik A. A. trdi, da to ni res. Poglejmo si posamezne postavke. Vsota 5 milijonov je še manjkala za dograditev knjižnice; to

življenja. Lep dokaz za to je statistična ugotovitev, da se je 1934. leta odločilo 17% abiturientov čeških srednjih šol za vojaški poklic, 1936. leta se je njih število dvignilo na 20% in je doseglo 1937. leta maksimalno višino 24%. To dokazuje, da se češka mladina ne boji bodočnosti in da se z veseljem odziva svoji častni dolžnosti.

Zavedamo se tudi, da mora majhna država v mednarodni politiki podvojiti svojo fizično silo z npravo silo, z odločnostjo, doslednostjo, vernostjo in poštenostjo svoje politike.

Tam, kamor nas je postavila usoda, stojimo že več ko tisoč let. Nismo klonili niti v najhujših časih in vsak je lahko prepričan, da ne bomo klonili niti v bodočnosti, ki nam tako in tako ne more prinesiti ničesar, kar bi ne poznali že iz preteklosti.

Z zaupanjem v božjo pravičnost, lastno moč in pravico bomo nadaljevali svoje delo in trdno verujemo, da Vaše simpatije so in ostanejo z nami.

vsoto je rektorat nujno moral zahtevati, in dobili smo jo, pa naj A. A. obstoja ali ne. Potrebo novega strojnega instituta je že koncem lanskega šolskega leta mimo A. A. zagovarjal v dnevnem časopisu g. prof. ing. Lobe. Zavedamo se, da so vse te zahteve upravičene, trdili smo le, da bi morala A. A. že enkrat postaviti svoj celotni načrt, ne pa, da se omeji samo na to, da take zahteve registrira in jih seveda — kar je povedal predsednik A. A. v svojem popravku — sprejme tudi kot svoje zahteve. Predsednik A. A. trdi, da se je vrstni načrt A. A. popolnoma sklada s predlogi, ki jih je poslal rektorat na prosv. ministrstvo. Zanima nas, kdo je te predloge preje postavil. Predsednik A. A. vendarle ne bo trdil, da je A. A. stavila rektoratu predlog, ki ga je ta sprejel in odposlal. Morda je pa bil predlog rektorata že odposlan — kakor smo informirani, mora biti do konca avgusta predlog univerze že v Beogradu, prva seja A. A. je pa bila v oktobru — ko ga je sprejel odbor A. A.

Predsednik A. A. trdi, da ni izjavil »zagotovila imam, da bomo dobili v letošnjem proračunu 23 milijonov dinarjev«, ampak »da je univerza stavila predlogov za 23 milijonov«. Na seji A. A. ta formulacija ni bila sprejeta. Predlagal jo je sicer predsednik A. A., toda tov. Raič, ki je sicer glasoval za popravek, je poudaril, da je predsednik A. A. rekel, da je verjetno, da bomo dobili 23 milijonov dinarjev. Sprejeta je bila ta druga formulacija, ki je od našega citata le formalno različna. Predsednik A. A. je torej v tej točki kršil sklep odbora. Prepričani smo, da si takega postopanja odbor A. A. ne bo dopuščal in se bomo k tej točki še vrnili. Težišče te izjave nam pa, kakor so čitatelji našega članka sigurno opazili, ni bilo na tem, ali misli predsednik A. A., da je verjetno, da bomo dobili 23 milijonov ali pa ima za to zagotovila. Poudarjali smo drugi del izjave: »Ne gre, da bi zvedela to tudi zagrebška univerza, ker bi sicer še ona stavila višje zahteve. Tako bi bilo potem mogoče, da bi prikrajšali nas.« Te svoje izjave predsednik A. A. ni preklcal.

Na zadnji »ni res« odgovarjamo le, da se točno zavedamo, da je A. A. po pravilih popolnoma samostojna akademska organizacija.

Inicijativa francoskih pisateljev

Francoski pisatelji vseh pravcev so te dni izdali proglas, kateremu se je pridružil tudi Romain Rolland in ga v posebni spomenici pozdravil. Proglas se glasi:

Spričo nevarnosti, ki ogroža našo domovino in bodočnost francoske kulture, so se podpisani pisatelji, ki jim je žal, da skupnost vseh Francozov še ni izvršeno dejstvo, odločili, da bodo zadušili sleherni duh prepira in da bodo narodu dali primer svojega bratstva.

Aragon, Georges Bernanos, André Chamson, Colette, Lucien Descaves, de l'Academie Goncourt; Louis Gillet, de l'Academie française; Jean Guehenno, André Malraux, Jacques Maritain, Francois Mauriac, de l'Academie française; Henri de Montherlant, Jules Romains, Jean Schlumberger.

Plačujte redno naročnino!

Pomen zrelosti

Če skušamo nastopati danes akademiki vseh političnih struj in naziranj enotno za skupen cilj, potem se nam tu ne stavlja več vprašanje ali je to potrebno ali ne, pač pa se vprašujemo, če smo takim akcijam dorasli. To se pravi, če smo dovolj zreli, da bi rešili najbolj pereče in ogrožene slovenske probleme dokončno, ali pa je vsako tako delo za skupno stvar že v vsem svojem začetku obsojeno na razkroj, še večjo »dekoncentracijo« sil in to prav zaradi naše politične nezrelosti.

Slovenci nimamo meščanske tradicije. Naše meščanstvo je bilo vse do zadnjih časov nemško, v najboljšem primeru ponemčeno. In to pomenja, da nam v pretekli dobi manjka prav oni činitelji, ki je v Evropi ustvarjal politiko in iz politike narodno zavest. Šele ko je kmet poslal v mesto svoje sinove, so v slovenskem mestu zaživeli posamezni slovenski delavci, delavci za slovensko stvar, za slovensko kulturo, recimo: za slovensko politiko. Toda bili so posamezniki in ostali so sami med vsemi ostalimi, Slovencem docela odmaknjenimi kulturnimi in političnimi činitelji. In bilo jih je premalo, da bi bili zmožni večjih političnih obrambnih akcij (pri nas so prihajale pač samo te v poštev), saj je za slednje treba oslonja na ljudstvo, pa čeprav tvori vse to ljudstvo le majhen narodič. Kmet pa je delavec in ne politik, slovenskega meščanstva ni in politično zavednega proletariata tudi ne. Slovenski tvorni delavec postane v osamljenosti oseben in se v to svojo osebnost omejuje vedno bolj. Odtod dejstvo, da so nas vsi veliki zunanji dogodki zatekli vedno nepripravljene in dalje dejstvo, da je bil najostrejši in najmočnejši slovenski politični program stavljen l. 1848.; odtlej pa so ga razne kopije samo še omiljevale, tako, da nam je končno ostalo le še neko skrpucalo, enako ničli. Slovenci smo imeli svoj program, toda danes ga nimamo več. Zapravili so ga vsi oni, ki za ceno svojih položajev niso nastopili v obrambo zanj in so ga s tem prodali za svoje osebne interese. Toda bili so to Slovenci sami.

Naša trenja na Slovenskem niso toliko ideološka kot osebna, nimajo niti širše, niti globlje podlage, kot posameznika samega. In v tem vzdušju se rojevamo novi ljudje z osebnimi mržnjami v srcih.

Kaj pa zgodovina slovenske univerze? Če ugotovimo, da smo danes na »mrtvi točki«, potem je jasno, da so pred namj potekala na naši univerzi leta, polna življenja, razgibanosti in borbenosti. To je res. In obenem je res, da je vprav ta borbenost združila slovenske študente vseh naziranj, čeprav samo za dobo »odporov napram, proti, v obrambo...« Toda dobi borb in odporov naj bi sledila doba poglavljenega »konstruktivizma«. In tu smo se razbili bolj kot kdaj koli. Tekma političnih struj za zavojevanje slovenskega študenta je k razkroju nedvomno odločilno pripomogla, kot je bilo ugo-

tovljeno že v eni izmed prvih letošnjih števil našega lista. Drugi vzrok, ki po važnosti morda ne zastaja mnogo za gornjim, je tista tradicionalna gojitev kulta osebnosti, da nas doslej vseh Slovencev še nikdar ni družilo delo za skupne cilje, ker nas je v prejšnji dobi družila le tista borbenost, ki je lastna vsem mladim ljudem, in ki se izživlja samo

v odperu. In še nekaj: majhni, samo okoli sebe razgledni ljudje, nimajo velikih ciljev.

Zato je možna uspešna koncentracija sil šele tako je opravljena njihova nujno predhodna izgraditev. In, kot prvi korak k temu, naj bi nam služil Zolajev stavek: »J'accuse!«, toda v tem primeru ne tebe, ampak samega sebe.

K.

O strokovnosti

V letih velikih preobratov srečujemo akademsko mladino oziroma njen morda manjši, vendarle odločilnejši del pri delu, ki ga moremo na kratko označiti kot borbo za politične pravice. L. 1848. je slovenska akademska mladina, ki je študirala na Dunaju, postavila program Zedinjene Slovenije, dijaški tabori v letih 1867, 1869 in 1887 so imeli izrazito političen značaj. Študent te dobe, v začetku le borec za svobodomiselstvo, postane pozneje tudi prvi pobornik socialistične misli med Slovenci. Bil je »organizator in agitator, socialni in politični reformator, ljudski govornik in predavatelj, ki se poglablja v gospodarsko-socialne probleme, prodira v vso kulturo svojega naroda, se uči pri drugih in premišlja o sintezi narodove kulture, velik v idejah in načrtih, nemiren, nestalen, temperamenten, nagibajoč se k skrajnostim. Resne volje mu ne more nihče odrekati.« (Čas, 1908, str. 342.)

V brošuri »Kaj hočemo? (Poslanica slovenski mladini. Lj. 1901)« si je postavljala takrat najnaprednejši del akad. mladine nalogo zanimati se za javna vprašanja, pridobiti si politično izobrazbo, proučevati politične probleme in priti tako do znanstveno utemeljenega političnega prepričanja. V poslanici zahtevajo zase in za druge kritičnosti, odkritosti in svobodo besede v vseh življenjskih vprašanjih, političnih, gospodarskih in kulturnih. Študent je nastopal kot politik, kot učitelj svojega naroda.

Generacija »Preporodovcev« se je borila za slovenski narodno revolucionaren program. Brez strahu žrtve se je boril boljši del mladine za izrazito politične cilje. Morda je bilo v tem mnogokrat več zanešenjaštv, več požrtvovalnosti kakor jasnosti. Nič za to in če bi bila njih zamisel celo zmotna, zlagana ni bila.

Od povojnih generacij je pokazala največjo zavest akad. mladina v prvih začetkih diktature. Svetosavska proslava l. 1932., dogodki januarja 1933, enotnost v borbi za knjižnico, ostre borbe za slovenski gospodarski in kulturni razvoj so postavile slovenskega študenta zopet v središče boja, ki ga je z nenavadno odločnostjo bil narod. Tedaj, ko so bile oči vsega slov. ljudstva obrnjene na ljubljansko univerzo, so bili študentje ognjišče izrazito politične borbe. In kot je neki starejši tovariš v eni prejšnjih števil našega lista poudaril, so imeli vsi oni, ki jim je bila ali jim je postala ta sila nevarna, samo dve poti: ali si bodo to silo pridobili ali jo bodo potlačili. Oboje je pomenilo uničenje.

Vedno večji je bil zunanji pritisk. Uvedba šolnih je bil prvi akt, ki naj uvede tedanji smeri ugodno selekcijo. Drugi udarec je bil razpust reprezentančne organizacije študentov radi separatističnega in marksističnega delovanja. (Značilno je, da je padel očitok marksističnega delovanja kljub temu, da so bili tako predsednik reprezentance, kot večina delegatov iz vrst katoliških akademikov.) Udarec je zadel. Inicijativa za delo je prešla na kulturne klube. Razdor med študenti se je povečal, ločitev po ideološki smeri — tudi v stvarih, ki bi morale biti vsem skupne — se je ostro in hitro izvršila. Večina študentov pa je stala ob strani.

Razpust nekaterih klubov in bojazen pred razpustom pri drugih sta povzročila na eni strani veliko mrtvilo v akad. življenju, na drugi strani pa ogorčene debate o strokovnosti. Torišče dela se je preneslo namreč na strokovne klube. Ti, katerih delokrog je bil dotedaj le izdaja skript, prirejanje ekskurzij in podobno, so kmalu spoznali, da je vsako resnejše delo brez reprezentance, ki predstavlja kot organizacija vseh študentov politično silo, nemogoče. Pri tem je del študentov, v spoznanju, da vodijo — ali ovirajo ali pospešujejo — uspešnost strokovnega dela politične sile, postavil nujnost politizacije mladine, drugi del pa je vsako ostrejšo, dasi v osnovah še vedno strokovno delo napadal, češ da ima politično ost in da tako izstopa iz okvirja strokovnih društev. [Naj vzamem le en primer: »V naših razmerah je štrajk nemoralno in zločinsko sredstvo... Štrajk je izgubil v današnjem času popolnoma svoj strokovni značaj in je dobil oznako zlobno namerne politične masovne akcije. (Straža v viharju l. marca, št. 23) in »Štrajk nikdar ni bil zgolj strokovni problem, ampak je kulturni in moralni problem v eminentnem pomenu besede« (S. v. l. III., št. 23).]

Strokovno delo, borba za strokovne interese in podobna gesla, ki jih poudarjajo vse nazorske smeri študentov naše univerze, imajo za vsako od teh poseben pomen. Vendarle ne skuša tega nihče javno opredeliti. Politična taktika namreč zahteva, da ima strokovnost drug obseg, kadar si v opoziciji in zopet drugega, kadar je grupa, ki ji pripadaš, blizu vladajočim.

Mislimo, da naloge akad. klubov (tudi strokovnih) ne moremo ločiti od naloge študentov, ki je »... da obogateni s širšim in globljim pogledom lajšajo življenjski napor družbe, naroda, sredi ka-

Življenje

Bežali smo v obrok. Zdaj smo se ustavili v tej vasi, prebili v nji nekaj dni, potem pa smo spet odrinili v drugo vas. Od vseh znamenitosti, ki sem jih srečal v tem času, naj omenim samo to, da sem se seznanil z ležanjem na golih tleh, kar mi je pozneje imenitno služilo. Ko smo tako štirinajst dni tavalili od vasi do vasi, so nas naložili v živinske vagonne in prepeljali v Kranj. Od tu smo šli na Rupo, kjer smo dobili bajto na koncu vasi. Tik za bajto je bil gozd z vsemi svojimi čudesi. V njem sva z bratom zgradila utico, stikala za ptičjimi gnezdi, plašila veverice in opazovala na hrbet obrnjenega hrošča, kako se zaman trudi, da bi spet stopil na noge. Tako sem polagoma spoznaval živalsko življenje v gozdu, na svoje življenje sem pa čisto pozabil. Vsa ta leta, ki sem jih prebil v begunstvu, ne bi prav nič koristile mojemu znanju o življenju, da ni božja previdnost pripeljala nekoga krošnjarja v našo vas. Prišel je tudi pred mojo utico, odložil krošnjo in sedel na mah. Ko me je zagledal, me je povabil k sebi. Skrajna sem se ga nekoliko bal, potem sem se pa le ojunčil in sedel poleg njega. Nato je iz krošnje potegnil hlebec kruha in kos sira, razpolovil oboje in mi dal z besedami:

»Fantiček, jej!«

In fantiček je bil pokoren temu ljubeznivemu imperativu in je jedel, da mu je sapo jemalo. Potem sva začela kramljati. Nenadoma sem se spomnil življenja in vprašal sem krošnjarja:

»Stric, kakšno je življenje?«

Začudeno me je pogledal in kar ni hotel verjeti da sem ga to jaz vprašal. Videlo se mu je, da sem ga spravil v zadrego. Dvakrat, trikrat je šel z roko preko čela, nato pa je počasi začel:

»E, fantiček, čudno je življenje. Lahko bi ti o njem pripovedoval tisoč let, pa ti ne bi ničesar povedal. Če ga hočeš prijeto, se ti zmuzne med prsti, če tečeš za njim, ti uide. Življenje je kakor gnilo jabolko: od zunaj je tako vabljivo, če pa ugrizneš vanj, je grenko.«

Zdaj sem pa jaz začudeno strmel v krošnjarja, kajti ničesar nisem razumel. To sem mu tudi odkrito priznal.

»Vem,« je odvrnil, »vem, fantiček, pa počakaj, da zrasedeš in razumel boš, še predobro boš razumel. Le dobro si zapomni, kar sem ti povedal.«

Nato je vstal, si optal krošnjo in s počasnim korakom je odšel po stezi skozi gozd.

Dolgo sem gledal za njim in inako se mi je storilo. Potem pa sem stekel za njim in ga potegnul za rokav:

»Stric, povejte mi no, kdaj bom zrasel!«

Stric mi je položil roko na glavo in dejal:

»Čez deset let, morda še prej. Kakor te bo pač življenje obračalo.«

Potrepljal me je po rami in odšel.

Jaz pa se nisem premaknil z mesta. Ta odgovor se mi je zdel še bolj zamotan od prejšnjega. Če torej hočeš spoznati kakšno je življenje, moraš zrasti, če pa hočeš zrasti, te mora prej življenje obračati. Potemtakem te življenje obrača ko niti sam ne veš za to in šele ko si doobra obrnjen, ga spoznaš. O zamotana stvar!

S sklonjeno glavo sem se vrnil domov. Mati je sedela pred hišo in pletla nogavice.

»Mama.«

»No?«

»Ali je življenje res kakor gnilo jabolko?«

»Kakšno??«

»No, kakor gnilo jabolko.«

»Pa zakaj?«

»Zato, ker je odzunaj vabljivo, če pa vanj ugrizneš, je grenko.«

»Res je tako. Zdaj pa pojdi in pripravi drva. Zakuriti bo treba za večerjo.«

Zvečer nisem mogel dolgo časa zaspati. Premišljeval sem kdaj in kako me bo začelo življenje obračati in kakšen smisel bo imelo to obračanje, bodisi zame, bodisi za življenje. Kar zasllišim iz sosednje sobe materin glas. Prislulnem:

»Ne vem, kaj bo s tem fantom, tako čudne misli mu prihajajo zadnje čase v glavo.«

Nato se je oglašil moj oče:

»Za otroke res ni dobro, da razmišljajo. Pa potrpi, v jeseni ga damo v šolo in vse bo dobro.«

Ostali del pogovora me ni zanimal. Dovolj bridkega že vem. Lepo kašo sem si skuhal, ko sem vprašal mamo tisto o življenju in gnilem jabolku.

Tedaj sem prvič megleno začutil, da me življenje tepe po jeziku.

V jeseni so me res dali v šolo. Pa tudi ta šola mi ni znala kaj več povedati o življenju. Zdelo se mi je — in pozneje sem spoznal, da se mi je po pravici zdelo — da so vse šole enake: v glavo ti vtepaajo stvari, ki ti niso nič mar, o stvarih pa, ki so ti pri srcu, trdovratno molče, ker jih najbrž niti sami ne poznajo. (Dalje prihodnjič.)

terega žive, in da dvigajo življenje od nižjih, prvotnejših na višje, popolnejše stopnje. (Naši pogledi, 1937.) Naloga vseh je ista, le pot, le oblika, iz katere izhaja, je lahko različna. Ne more biti naloga n. pr. pedagogov oz. njihovega strokovnega kluba samo ta, da ugotove nazadovanje slov. šolstva, niti ne samo ta, da ugotove vzroke tega in morda še poti, po katerih bi bilo mogoče dvigniti ljudsko prosveto. Njihva dolžnost in pravica je, da skušajo svojo zamisel tudi uveljaviti. Tako delo pa je danes nujno politično. Podobne probleme, podobne naloge imajo tudi ostali strokovni klubi.

Ni namreč meje med političnim in strokovnim delom. Vsakdo, ki stremi za izboljšanjem položaja, za dvig, razvoj in koristnost svojega dela v svoji stroki, mora hoteti, da to delo eksekutiva — in ta je na koncu vedno politična oblast — podpira. Presojanje pa, kdo to delo omogoča in kdo ga ovira, je že lahko kal svobodne politične orientacije. Utesnjevanje svobodne študentske delavnosti s strani kogarkoli je tedaj posledica zavesti, da je njegovo delo nepravilno.

Zato nam pri presojanju posameznih grup in zadnje vprašanje dopustitey kritičnega političnega dela v akademskih klubih. Če je Roosevelt pozdravil »... dejstvo da se je po lastni iniciativi zbralo

Narodno gledališče

Menili smo se, da bi pisali v listu tudi o našem gledališču. Že lani smo se nešteto krat pripravljali k temu, nagovarjali drug drugega: daj, napiši kaj o letošnjem repertoaru...; vendar še do danes nismo spravili skupaj ničesar. Bog ve, ali je samo naša krivda. Pisati dolgovazne strokovne ocene posameznih predstav? Nikoli si nismo tako zamišljali svojega lista, da bi se v njem le kaki bodoči recenzentje kot začetniki trenirali za nekaj, kar iz njih šele bo. Ne. Tako delo spada drugam, nemara v revije. Naš list pa naj je organ za to, da lahko v njem izpovedujemo svoj vsakokratni živni odnos do stvari, ki se gode okrog nas in z nami in ki se nam zde važne za neko organično celoto slovenskega socialnega, kulturnega, gospodarskega in političnega, skratka narodnega življenja. Tako važne, da mora o njih vedeti in razmišljati slovenski študent, da mora najti, izpovedati in uveljaviti tudi svoje stališče do njih. Če tedaj nismo pisali o gledališču, bo pač vzrok najprej v tem, da se tam nič tako važnega ne godi. Nič takega, kar bi nas pritegnilo, razgibalo. Ostaja nam torej le eno, da povemo: to, kar je negativnega, to, da z našim teatrom ni za sedaj nič. In prav to je tisto, kar moramo povedati.

Saj gledališče vendar ni zabava. Prav gotovo si na napačni poti, če se vprašuješ: kaj je neki v gledališču nocoj, ko se nimam kam obrniti zvečer, a bi se rad raztresel, razvedril. Ne. V gledališče moraš iti, če je seveda z njim vse v redu. To veš, občutiš in se ne brigaš za drugo kot za ta klic v tebi. Toda naš teater v Ljubljani, naš repertoar? Skoroda že ne pomnimo, kako dolgo že — razen dveh treh izjemnih večerov — zaman poslušamo ta klic in zaman neuslišani hrepenimo po tistem, kar je zapisano črno na belem: narodno gledališče. Naše narodno gledališče. V prelahki veri in v zaupanju se celo prenagliš in greš. Potem stojiš tam, gledaš, pričakuješ, drugi dan se komaj spominjaš, kaj so že govorili in govorili toliko ur. Ostalo ti ni drugega kot utrujenost v nogah in morda zadovoljnost nad tem, da si med odmorom srečal znanca, ki si ga že dalj časa zaman iskal, pa si se z njim pomenil o nečem, kar te močno skrbi...

Seveda, kaj drugega bi bilo, ko bi imeli pravo gledališče. Takšno, ki te prečisti in povzdigne, da se zaveš vseh majhnih in nevrednih brkljarij, ki si se zapletel vanje in se ti pogled zapiči v sijočo luč čudovitega življenjskega smisla. Takšno gledališče, ki se vračaš iz njega ves svetel, ko je odkrilo v tebi sile in napetosti, ki niso samo zate, ampak jih moraš dajati. Dajati se seboj vred za luč, za napredek, za... da, za narod. Takšno gledališče, ki ti da moči kot je nekoč razodeta blagovest dajala dušam moči, da se niso vdale in prodale. Smo kdaj v teh zadnjih dveh letih doživeli vse to v našem gledališču? Smo se kdaj vračali iz njega tako, kot smo se vračali na primer iz filma o Zolaju ali o Pasteurju? Ali naj smatramo Glembajeve za novost letošnje sezone in Belo bolezen, ki je bila po svoji aktualni vsebini gotovo vsaj moralno, če morda manj umetniško močna, za kaj več kot izjemo? Kaj naj torej prepevamo našemu narodnemu gledališču?

In če govoriš z ljudmi tega gledališča, če skušaš stikati po kotih »za kulisami«... Hvala. Intrige, zavist, neiskren lov za efekti. Po vsem diši,

Priporoča se:

Modni salon „JAKA“

Jaklič Vili

Ljubljana, Vidovdanska 1

Dijaki: 20% popust

tako veliko število študentov, ki hočejo reševati nacionalna vprašanja, in poudaril, da »... od vaših konferenc pričakujemo rezultatov, ki bodo koristili vsemu narodu, kajti vi gledate na vprašanja z novimi pogledi, jih rešujete z večjo energijo«, vemo, da je govoril to predsednik demokratične države.

Pravica do svobodnega dela nalaga večje dolžnosti in je pogoj za vzgojo zavesti odgovornosti. Osebna odgovornost za izvršeno delo pa je zopet pogoj za vsako javno delo. In dolžnost univerze ni samo vzgajanje ljudi k čim večji strokovni dejavnosti, ampak tudi še izgradnja ljudi, ki bodo ustvarili možnosti, da bo delo inteligenta koristilo širokim slojem ljudstva.

samo po pravem, umetniško ustvarjalnem izgorevanju ne. Po vseh naših malomeščanskih storijah, skoroda po tistih sobicah v mesto Gogi diši tukaj, samo ne po neiztrohnjenem srcu pravega, čistega umetnika. Po Govekarju in po Govekarjih, samo po Cankarju ne. Človeku se zdi, kot da je pogledal v zakajen in zanikrni prostor, kjer se je navleklo vse polno nečednosti, ki jih vsi vidijo. Vendar vsi hodijo po prstih in govore le na uho, ker spi nekje v kotu človek, ki bi vse povedal na glas in vse razkrinkal, če bi ga zbudili. In menda res ni niti enega človeka v vsem teatru, ki bi ga hotel buditi...

Slovensko narodno gledališče, kako je to lepo slišati! Pa je to čisto privatno gledališče, le da se v njem posamezniki šele prerekajo med seboj, čigavo bo pravzaprav. Moje ali tvoje? Kdo si ga bo kot venec obesil čez rame in se potem nasmehnil svojim tekmečem: glejte zdaj, ali nisem lep? Pa pri tem pozablajo, da bo tisti lovor le goljuživ videz, ki se mu bo uvel in preperel sesul v nič, ko se bo hotel z njim pokazati zunaj, pred gledališčem. Tu ni poti za umetniško delo. Saj ne moreš biti umetnik, če pa imaš s svojim delom še druge, majčkene in sebične namene. Ti se prerekaš, varaš sebe in svoje tekmovalce, da vsi skupaj mislite, da se v gledališču res kaj godi. V resnici pa se pogrezate v intrige, gledališče pa je brez človeka in narod nima svojega gledališča. Sam stoji sredi sveta, gol in praznih rok, ogrožen od vseh strani, vi pa se igrate med seboj teater. Če bi čutili vi svojo odgovornost pred narodom, saj si ne bi upali tako delati z gledališčem in z nami.

Dajte gledališče narodu nazaj, dajte ga s seboj vred narodu v službo in če je kaj na poti, borite se, udarite, saj se mora boriti ves narod, če hoče obstati. Če boste pravi umetniki, čisti in ognjeni, tedaj bo z vami vse, ves narod, tedaj se boste lahko tudi — borili.

Nemške tvrdke in nemščina

V Nemčiji imajo društvo za nego čistega nemškega jezika, ki izdaja svoj list »Die Muttersprache« (materinščina). V njem se posebno bore zoper tuje besede.

Ko je pri nas znana tvrdka Julius Meinel A. G. izdala v Nemčiji katalog svojih izdelkov in v njem rabila besede, ki temu društvu niso bile všeč jo je društvo na to opozorilo. Iz odgovora, ki ga je tvrdka Meinel poslala društvu, in ki je tiskan v letošnji januarski številki omenjenega lista, tvrdka sporoča, da je avstrijsko in nemško podjetje, ki deluje v mnogih tujih deželah in vodi ves svoj poslovni promet v nemškem jeziku. Nadalje pravi dobesedno: »V 75 letnem delu smo velik del nemške življenjske kulture prenesli daleko preko meja naše domovine... Tako na primer ne najdete v 26 prodajalnah, ki jih imamo v neki vzhodnoevropski državi (menda je to Jugoslavija?) niti enega prodajalca, ki ne bi obvladal nemščine. Temu negovanju našega jezika odgovarja pa tudi obzir do onih, ki ga uporabljajo v svoji tujerodni domovini.«

Navajamo besede te tvrdke zato, da čitatelji spoznajo, kako Nemci v inozemstvu niso sami zadovoljni s tem, da prodajajo svoje proizvode, temveč pri tem sistematično vrše tudi jezikovno propagando.

(Življenje in svet, 11. apr. 1938.)

Po članskem sestanku juristov

O reformi juridičnega študija so pri nas govorili in pisali že tovariši, ki so danes že zapustili akademsko tla. Vendar je potrebno o tem vprašanju zopet govoriti, ker imamo vtis, da se je vprašanje premaknilo z mrtve točke in da se bližajo zaključni fazi. Odvisno je samo od stališča ljubljanske in zagrebške univerze. Brž ko bo doseženo v tem vprašanju soglasje, bomo postavljeni pred izvršeno dejstvo.

Slučaj tehnične in medicinske fakultetne uredbe nas je izučil, da je treba delati poprej in pri sestavi aktivno sodelovati.

V soboto je bil v zbornični dvorani na univerzi članski sestanek juristov. Na dnevnem redu so bili referati o juridičnih uredbah na ljubljanski, zagrebški, beograjski in praški univerzi. (O teh uredbah je bil članek v prejšnji št. »1551«!) Udeležba je bila tako slaba, da se nam zopet vsiljuje vprašanje, ali bomo ob takem nezanimanju sposobni in dovolj pripravljeni, da na eni strani branimo svoje interese, na drugi strani pa, da sami prispevamo, da bo nova uredba čim boljša.

V debati, ki se je razvila po referatih, se je pokazalo, da sicer nismo vsi enotnega mnenja, kakšna naj bo nova uredba, vendar smo soglašali, da si želimo spremembo sedanje uredbe. Enotni smo bili v tem, da sta sedanji pravosodni in državoslovni izpit v veliko breme juristom in da je treba ta izpit deliti vsaj na dva dela. Temeljtemu študiju škoduje tudi to, da se slušatelj ne more zadnja dva semestra dovolj posvetiti predavanjem, ker se mora pripravljati na pravosodni izpit. Notranji ustroj študija bo treba čim bolj spremeniti, zvišati število predavanj v korist seminarjem, kjer bodo imeli slušatelji več prilike do samostojnega znanstvenega dela. V tej zvezi se nam vsiljuje vprašanje, ali nam današnji študijski red nudi dovolj možnosti, dovolj strokovne izobrazbe za najrazličnejše poklice, ki si jih izberejo diplomirani juristi. Vprašanje rigorozov oziroma disertacije, bo v veliki meri odvisno od tega, ali bo pravilno izvedena reforma študijskega reda. Načelno ni bilo proti diserciji ugovorov, saj prinaša disertacija to dobro stran, da da pobudo k samostojnemu znanstvenemu delu. Toda tako dolgo, dokler bodo zvezane z objavo disertacije tako velike finančne žrtve, ne bo imela disertacija mnogo zagovornikov. Sicer zanimiv predlog o češki anketi za nov častni naslov diplomiranim juristom — magister iuris, bo težko našel dovolj zagovornikov. Vendar pa je vprašanje naslova vsaj toliko važno, da je umestno tudi o njem razmišljati in ga upoštevati pri novi uredbi.

Ob koncu debate je bil stavljen predlog, naj damo pobudo zato, da bodo vodilni slovenski časopisi začeli objavljati anketo o reformi pravnega študija. Lansko leto je češki časopis »Česke slovo« objavljala odlično uspelo anketo o istem vprašanju. Če bomo hoteli imeti res dobro uredbo, čim dobrih juristov, bomo morali prispevati. Mladina računa na podporo starejše generacije.

Malenkosti dneva

Iznova »načelnost«

»Na koncu naj omenimo še skupinico študentov, ki se nekje za Tremi ribniki bavijo s pisateljstvom. Karakterizirali bi jih najbolje z besedami z nekega nagrobnega spomenika vaškega literata »in pil je liter rad«. Sestanek namreč začno z vinom, nato se podprejo s krepko južino, nakar pride čitanje produktov, ki jih v svojem navdušenju nato še malo zalijejo. Vse to plačuje študent, ki se ga precej prijema rdečica. Naša želja je le, da bi tudi sedaj oblastva nastopila tako enegično kot tedaj, ko je bila nevarnost, da se v naših krajih razširi slinavka in parkljevka, in preprečila, da se zopet med dijaštvom ne razširi rdečica, ki se navadno začne ob tujem vinu in klobasah, konča pa, ako je zelo nevarno, v »Hotelu Grafu«, pri ričetu in vodi!« (»Straža v viharju«, 24. marca 1938.) Bilo bi smešno, če ne bi bilo žalostno, da si danes laste pridevek »načelnih ljudi« tipi, ki jih je stari Goethe odpravil z naslovom »der grösste Schuft im Lande«.

Muza v senatu

Gospod senator in pesnik Lujo Vojnovič v zadnji zunanjepolitični debati: »Zdaj, ko je Damoklejev meč padel in s svojim padcem združil dve nemški državi, upajmo, da se bo ona prekrasna koroška pesem, ki mi je lani v slovenskem Celju privabila solze v oči, da se bo ta prekrasna pesem svobodneje razlegala po koroških slovenskih dolinah in vrhovih v Ostmarki, pod zastavo zedinjene Nemčije in v upanju na srečnejše čase.« (»Slovenec«.)

Resolucija, soglasno sprejeta na ustanovnem sestanku Akademskega društva „Slovenije“ v Pragi

Tovariši!

Na spomlad narodov leta 1848. so napredni slovenski študentje na Dunaju osnovali društvo »Zedinjeno Slovenijo« z namenom, buditi narodno zavest in braniti slovenske pravice pred tujci. Danes, čez 90 let, smo se zbrali slovenski dijaki v Pragi na ustanovni sestanek društva »Slovenije«, katerega smatramo za nujno nadaljevanje nekdanje »Zedinjene Slovenije«, kajti današnje prilike in težnje slovenskega naroda so v marsičem podobne revolucijskim letom krog 1846.

Ker vidimo v tujini svetoven in domač političen položaj mnogo ostrejši in objektivnejši, kot morda Vi, tovariši v domovini, smo se zato strnili brez ozira na versko in politično orientiranost v eno vrsto, pripravljene žrtvovati vse svoje sile v slovenske kulturne, socialne in narodno obrambne svrhe.

Poleg tega smo si nadejali nalogo seznanjati demokratično češkoslovaško javnost z našo kulturo in jo zainteresirati za slovenske razmere. Nočemo, da bi prijateljstvo obeh narodov bilo le kos papirnate pogodbe. Danes sta usodi Slovencev in Čehoslovakov ne le podobni temveč tesno povezani.

Da pa bi mogli svojo zadano nalogo povoljno in objektivno izvršiti, Vas pozivamo, da nam v tem oziru čim bolj pomagate. Hočemo biti glasniki slovenskega naroda in ne inteligenčni izkoreninjenici. In to bomo lahko le tedaj, če bomo vsi, i Vi i mi

Kitajski študenti

Organizacija. Studentska zveza se je zelo razvila na deželi in ustanovili so se nepretrgani odnosi za skupno, urejeno borbo. Meseca maja in junija 1936 sta bila posvečena organizaciji. Ob koncu maja se je v Šangaju vršila narodna konferenca, kjer se je stvorila »Narodna študentska zveza«, ki je prevzela vodstvo vsega gibanja. V juliju 1937., ko se je začela nova vojna, je ta zveza štela 300.000 članov, razdeljenih v 50 kitajskih mest. Bila je v zvezi s kitajskimi študenti v inozemstvu. V svojih 20 mesecih obstoja si je Zveza neprestano prizadevala, da združi napore vseh študentov, stvari oddelke po vseh univerzah, ustvari narodni študentski tisk, podučuje ljudstvo z odpiranjem novih šol in ljudskih univerz in deluje na združenju vse Kitajske.

Borba študentov za združenje. Združenje je bilo vedno smoter študentov. Najprej so ga skušali doseči v svojih vrstah. Eden prvih pozivov jenkinških študentov v marcu 1936. pravi zlasti: »Združili smo se v skupen smoter, v borbi proti japonskemu imperializmu, kar je edina pot za rešitev kitajskega naroda. Pozivamo vse Kitajce, naj se štejejo h katerikoli stranki ali opredeljenju, da se pridružijo našemu narodnemu gibanju.«

Ko so se študentje medsebojno združili, niso izgubljali izpred oči svojih borb, združenja kitajskega naroda. »Konec državljanske vojne — Združenje vsega naroda proti japonskim zavojevalcem«, so bila gesla manifestacij, ki so krožila po mestih. Ko so v decembru 1936 Japonci napadli provinco Svijan na severu, se je na stotine študentov s severa javilo v kitajsko vojsko, dočim so v ostalem delu države drugi pomagali vojakom s tem, da so zbirali denar, zdravila, pošiljali zdravnike, tvorili enote Rdečega križa etc.

Mednarodno sodelovanje. Druga čudovita posebnost gibanja kitajskih študentov je njegov dovršeni mednarodni duh, njegova stalna težnja po sodelovanju z drugimi narodi. Že od začetka so kitajski študentje proglasili željo do sodelovanja s tovariši drugih delov sveta. V aprilu 1936 so na poziv Svetovnega združenja študentov, ki je predlagalo akcije iz simpatije do stavke 50.000 ameriških študentov proti vojni, študentje iz Tiencina, sledč nankinškimi akademikom, stopili v stavko pod istim geslom in slušateljji peipinških univerz so organizirali razne manifestacije.

Že od začetka se je Narodna zveza kitajskih študentov pridružila Svetovnemu združenju študentov in poslala odposlanca na svetovni kongres mladine v Ženevo septembra 1936.

Najbolj pa človeka iznenadi, da so kljub invaziji, porušenju svojih univerz, žalosti v svojih rodbinah in svoji domovini študentje prvi prožili roko japonskim

dovoljno poučenj o temeljnih problemih našega delovnega ljudstva. Kajti narodnostno-kulturna in socialna vprašanja se ne dajo oddvojiti.

Tovariši! Mi v Pragi smo z združitvijo stvorili prvi korak k splošni narodni koncentraciji, ki je v današnjih grozečih časih nujnost. Hočemo Vam biti zgled. Pozivamo Vas, da i Vi likvidirate medsebojne ozkosrčne politične spore, da se strnete na demokratični osnovi v mogočno vrsto slovenske inteligence. Tok zgodovine nas ne sme najti kot vselej doslej, razkosane in nepripravljene.

V nadi, da naš poziv iz tujine v domovini ne bo naletel na nerazumevanje, Vas tovariško pozdravljamo!

Praga, 31. marca 1938.

Slovenski študentje v Pragi.

Anketa o reformi češkega pravnega študija

Vprašanje reforme pravniškega študija je v Češkoslovaški republiki že toliko dozorelo, da je ministrstvo prosvete izdalo že načrt nove uredbe. Reforma pravniškega študija je postala s tem predmet obširnih debat v vsej pravniški javnosti. V začetku lanskega leta je časopis »Česko slovo« objavljala obširno anketo, kjer so univerzni profesorji, finančni in narodnogospodarski strokovnjaki stavili najrazličnejše konkretne predloge o izboljšanju študija, obenem pa razpravljali o hibah sedanje uredbe. Češka juridična uredba je podobna ljubljanski, zato nas utegne način reševanja tem bolj zanimati.

Prof. dr. Karvaš je mnenja, da že razdelitev sedanjega študija ni dobra. Študentom ni mogoče hoditi zadnja dva semestra na predavanja državnoslovnih predmetov, ker se pripravljajo na pravosodni izpit. Cela vrsta zelo važnih predmetov se sploh ne predava, ker zanje po sedanji uredbi ni časa. Študentje

študentom in zaprosili njihove pomoči pri tvorbi mtru na Skrajnem vzhodu. V aprilu 1937 so se prvič srečali kitajski študentje z japonskimi in govorili o sredstvih sodelovanja v tem namenu.

V maju 1937 je tole pisala Narodna zveza študentov Svetovnemu združenju akademikov: »Vemo, da se naše delo ne more omejiti le na Kitajsko in da moramo iskati sodelovanje drugih narodov, da volja vsega sveta ohrani svetovni mir. Ker ravno japonski imperializem predstavlja največjo vojno nevarnost na Skrajnem vzhodu, je naša naloga, da pridobivamo japonske študente, da se bodo z nami borili za mir.« Poziv kitajskih študentov je našel globok odmev na japonskih univerzah, celo po začetku vojne.

Kitajska mladina v vojni. Ko je japonska armada brez prikrivanja napadla kitajsko ozemlje, je uporabljala vse sile, vsa sredstva: bombardiranje iz letal in ladij, napade z bombami in težkim topništvom, razrušenje nezavarovanih mest in pokolj civilnega prebivalstva.

V obrambo proti tem napadom se je uresničilo združenje, ki so ga študentje že tako dolgo propagirali. Končala se je državljanska vojna, vojaške sile so se združile, zagotovljena je bila svoboda gibanja za narodno osamosvojitvev in polagoma je stopil v borbo ves narod.

Univerze s bile predstraže osvobodilnega gibanja. Prve so morale trpeti zaradi japonskega vpadanja. Nezaščitene univerze, kolegije in razne ustanove so Japonci bombardirali in porušili.

Letos so 4. januarja Japonci razdejali 110 šol in univerz, ki so bile za zavojevalce izredno važne strateške točke. Odgovor kitajskih študentov in njihovih profesorjev je bil jase: »Topovi in letala japonska lahko razrušijo našo Narodno univerzo, njene zgradbe in opremo,« piše rektor univerze v mestu Tungoči, »toda ne morejo razrušiti našega duha.«

Narodna zveza študentov se je lotila dela v vsej Kitajski za pomoč beguncem in študentom, ki so izgubili stanovanje in šolo. Na stotine študentov je stopilo v Rdeči križ in ambulance. Tisoči študentov so se prijavili v kitajsko severno in osrednjo armado, drugi pa delajo v zaledju in pomagajo zvezam socialnega skrbstva in bolnišnicam.

Obramba mest. V Peipingu so se študentje aktivno udeležili obrambe mesta. Že 8. julija je študentska zveza poslala na fronto odposlanstvo, ki je v nevarnosti za lastno življenje prekorajilo japonske bojne vrste, da bi opogumili čete, ki so branile kitajske postojanke. Isti dan je Zveza poslala vojakom avtomobile z živežem. Vojaki in študentje so skupno pripravljali in izvrševali dela za obrambo mesta.

Za napada japonskih čet proti mestu Nanjuanu, ki leži kakih 20 km jugozapadno od Peipinga, je več

S to številko smo zakasnili iz vzrokov, ki so izven nas.

Prosimo naročnike, da nam zamudo oprostite.

POLJSKA

Že v prejšnji številki je bil članek o antisemitstvu na poljskih univerzah. Omembe vredno je še, da je po mnogih poskusih da prepreči »heto« na univerzi, podal ostavko lvovski rektor prof. Kul, žinski. S tem v zvezi je objavil pismo, v katerem popisuje teror, ki ga izvajajo t. zv. nacionalni akademiki na poljskih univerzah.

Rektor je postal zopet prejšnji rektor, ki je takoj po nastopu uvedel »heto«.

(»Student.«)

se ne morejo dovolj posvetiti gospodarskim vedam, saj so predavanja v tem oziru tako nepopolna, da študenta ne privedejo niti do pravno gospodarskega mišljenja. Dr. Mayer dodaja k temu, da mora biti univerza priprava za praktično življenje in da je samo v malem obsegu določena za vzgojo znanstvenega naraščaja. To velja zlasti za narodno gospodarstvo. Težišče bi moralo biti v seminarjih ne pa v predavanjih, posebno še, če ni predavatelj močna osebnost. Za vzgojo znanstvenega naraščaja bi zadostovali posebni kur-

Vsem naročnikom, čitalcem in prijateljem lista želimo veselo Veliko noč. Hkrati prosimo vse, ki še niso poravnali naročnine, da to takoj store. List bo mogel redno izhajati le, če bodo naročniki storili svojo dolžnost. Naročnino plačate lahko tudi na univerzi pri vratarju.

Uprava »1551«.

kot tisoč študentov in študentk zapustilo vojaško vežbališče v Nanjuanu, kjer so se vadili pod vodstvom častnikov krajevnega garnizona in se šli borit v strelske jarke. Ravno tako so pred zasedbo Šangaja tisoči mladih ljudi — med njimi je bilo največ študentov, vstopili v skupine prostovoljcev, ki so jih stvorili v zadnjem trenutku v obrambo mesta.

Armada študentov. Ob koncu julija 1937 je Peiping padel v roke Japoncem. Podnevi in ponoči so vojaki in sovražni policisti skrbno preiskovali mesto in aretirali vsakega domoljubnega Kitajca. Šole in univerze so razbili, na stotine študentov pa aretirali in ustrelili na javnih trgih. Nekaterim je uspelo, da so pobegnili in se poskrili v mestu. Neke noči je družba študentov zapustila skrivališče, tiho splezala na zelo visoko obzidje, ki obdaja mesto, se na drugi strani s pomočjo vrvi spustila nizdol in zbežala v gore na zapadu, 30 km od Peipinga, kamor so mladi možje prišli ob zarji. Tam so dobili vojake, ki so bili pripadali peipinškemu garnizonu in se skrivali po gorah, našli so tudi mlade kmetovalce, polne sovražstva do Japoncev, člane stare armade mandžurskih prostovoljcev ter druge študente, ki so bili zbežali. — Vsi ti so se pričeli tvoriti v guerilske enote.

Neke noči — konec avgusta — so napadli tesjunska vrata v Peipingu, oboroženi le z nekaj starimi puškami, se polastili velike ječe, ki je poleg teh vrat in izpustili 2000 jetnikov, ki so povečini pristopili v guerilske oddelke. Proti sredi oktobra jih je že bilo 2500 dobro organiziranih, discipliniranih in oboroženih s sulicami, ki so jih iztrgali japonski armadi. Tako so se kmalu ustanovile tri glavne skupine, ki jih imenujemo študentsko armado.

Za japonskimi bojnimi vrstami. Toda dejanja najbolj junaškega poguma so brez dvoma tista, ki jih mladi ljudje izvršujejo za japonskimi bojnimi črtami v mestih, ki so jih zasedle sovražne armade. V Peipingu so vsi šolski zavodi pod japonsko kontrolo in cenzuro. Japonsčina je danes edini jezik, ki ga uče v šolah in zavodih. Večino knjižnic so zaprli. Toda celo v Peipingu se nadaljuje skrivna borba študentske zveze. Akademiki, ki bivajo v taboriščih za begunce, so slabo oblečeni in imajo le pest riža za celodnevno prehrano. vendar kljub vsemu vzdržujejo moralno ljudstva, mu pomagajo, da se protivi grožnjam Japoncev, ki bi hoteli prisiliti nesrečnike, da grade v zaničevanje svojih sodržavljanov ceste in utrdbe.

Vsa kitajska mladina se prebuja in se druži v borbo za narodno osamosvojitvev. Mladi Kitajci (kmetje, delavci, študentje, člani kuomintanga in delavske stranke, protestantje in katoliki itd.) pomagajo z vsemi silami k narodni zvezi in obrambi. Kitajski študentje, zvesti svojim tradicijam, so predstraža gibanja, ki jim bo osvobodilo domovino.

Nogavice, rokavice, damsko in moško perilo, turistovske potrebščine najugodnejše

pri tvrdki

Josip Petelinc, Ljubljana

za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Visokošolci 10% popust!

zi po absolutoriju. Dokler se ne bo bolj upoštevalo to, kar zahteva od pravnika gospodarsko življenje, bomo sicer imeli mnogo pravniškega naraščaja, toda malo moči, ki bi bile zmožne za pravno gospodarsko prakso. Dr. Karvaš in še nekateri drugi so mnenja, da je treba študij podaljšati minimalno na devet semestrov. Študij bi bil razdeljen na tri oddelke po tri semestre, zaključene s samostojnimi izpiti. Prvi oddelek bi naj bil pripravljala doba, zato bi ga bilo treba dopolniti tako, da bi se obravnavale vse pravne discipline na splošno — zgodovina prava, sociologija in narodno gospodarske vede (prof. dr. Peška). Hiba pravosodnega oddelka je v tem, da se dovolj ne gleda na aplikacije zakonov in se študent s premalo prakse ne zna dovolj orientirati v zakoniku. Kot izpitni predmet je treba na novo uvesti kriminologijo, ki je neogibno potrebna državnim tožilcem, zagovornikom in sodnikom kazenskih sodišč (prof. dr. Milota). Zadnji je še mnenja, da bi bilo najbolje po absolviranju prvega oddelka razdeliti študij na dva specialna oddelka po pet semestrov. V pravosodnem oddelku bi se predavale še temeljne osnove državnoslovnega oddelka in narobe. Absolutorij pravosodnega odd. bi bil pogoj za vstop v sodniško službo, advokaturu in javni notariat, absolutorij državnoslovnega odd. pa pogoj za upravne, finančne, gospodarske službe in specialno advokaturu te vrste. Doc. dr. Kliment pa pravi: Dokler traja svoboda znanosti, bodo znali dobri učitelji vzgojiti dobre pravnike, tudi če pravna uprava študija ni povsem zadovoljiva. Podoba današnjega študija prava je drugačna kot pred leti, ob istem študijskem redu. Gre samo zato, da ne bo prevelik prepad med študijem prava in stopnjo pravnega razvoja. Nova uredba bo morala spoštovati študij pravne zgodovine, upoštevati potrebo uvodne pravne vede in pravne filozofije. Rigorozni se lahko odpravijo, ker zadostujejo trije strogi fakultetni izpiti za doktorat prava. Omejiti doktorat na znanstveno področje bi bilo nesorazmerno v primeri z ostalimi visokimi šolami, kjer je doktorat vedno bolj pravilo.

Prof. dr. Wenig prinaša zanimiv članek o zblizanju med profesorjem in študentom. Na pravni fakulteti ni niti toliko individualnega stika med profesorjem in slušatelji, kot je na srednji šoli. Pisec je prepričan, da bi mnogo napak v vzgoji pravniškega naraščaja izginilo, če bi se posrečilo zblizati profesorja in slušatelje tako, da bi mogel profesor spoznati vsaj individualne zmožnosti svojih slušateljev, slušatelji pa bi se podvrgli individualnemu pedagoškemu vplivu svojih profesorjev. Dalje omenja, da je profesorski zbor pravne fakultete Karlove univerze predlagal ministrstvu reformo, ki temelji na štirih fakultetnih izpiti. Dosedanji enotni izpiti preveč škodujejo zdravju in živcem vestnih kandidatov. Vsak izpit bi naj bil deljen na posamezne predmete, ki jih naj kandidat položi tekom enega tedna tako, da bi imel pred vsakim delnim izpitom dva dni časa za zadnje ponavljanje snovi.

Praški prof. dr. Peška je mnenja, da mora reforma upoštevati dva popolnoma ločena problema. Vprašanje notranje ureditve študija in vprašanje

pravniškega doktorata in doktorskih izpitov. Današnji študijski red izhaja iz gledišča zgodovinske šole, kjer je pravo izsledok zgodovinskega razvoja in ga ni mogoče doumeti znanstveno ločeno od tega zgod. razvoja. Mnenja je, da moremo ne le pravo, temveč vsako družbeno institucijo študirati samostojno, ne da bi se obremenjevali s podrobnim zgodovinskim balastom Zagovorniki zgodovinskega študija se sklicujejo na izsledke prof. Kadleca in so mnenja, da daje samo pravnozgodovinski študij znanstven pečat pravniškim fakultetam. Pozabljajo pa, da je to subjektivni izsledok moza, ki je ljubil lastno stroko, drugim strokam pa se dela s tem velika krivica. Pisec ne nasprotuje pravnozgodovinskemu študiju na splošno. Vendar mora biti ta študij dopolnilo študija modernega prava, ne pa osnova. Drugi oddelek bi bilo treba razdeliti na dva ločena dela po tri semestre. S tem bi se sicer študij podaljšal formalno za en semester, kar položaja ne bi spremenilo, saj bi se samo uzakonilo današnje stanje, ko najpridnejši končajo z devetimi ali desetimi semestromi. Reforme je potreben tudi način pouka. Danes se polaga premalo važnosti na praktične vaje in seminarje. Nasprotno, težišče je v predavanjih, kjer je študent pasiven in kjer profesorji čitajo lastne spise. To je v dobi tiska absurdno stanje.

Nadalje se mu ne zdi docela neoporečno, da skoraj vsaki študent postane doktor. Večina teh se posveti praktičnim poklicem in ne znanstvenemu delu. Zato bi bilo dobro uvesti nov naslov za juriste-praktike, n. pr. magister iuris, ki bi se ga doseglo že z državnimi izpiti. Odločno pa je proti temu, da bi bil uveden dvojni doktorat, eden za praktične poklice, drugi pa znanstvene poklice.

I. P.

Študent po svetu

ŠTUDENTJE IN POLITIKA

Odstop g. Edna ni prešel brez opazk med slušatelji angleških univerz. Na sestanku Študentovskega pododbora Britanske mladinske mirovne zveze v Manchesteru je bila sprejeta ta resolucija: »Protestiramo proti Ednovemu umiku, ki predstavlja slabenje mirovnega gibanja v Angliji. Ker kot študentje pripadamo po prepričanju povojni generaciji, zagotavljamo svojo pripadnost k načelom pogodbe Društva narodov, ki edino lahko pripomore k trajnemu mednarodnemu miru. Trgovanje s tistimi, ki se protivijo in izdajajo Društvo narodov, je zanikanje načel Pogodbe in se ne ujema z željami volilcev, s katerimi vežejo vlado obljube. Vztrajamo pri sodelovanju s člani Društva narodov in z Združenimi državami proti vsaki agresivnosti.« (The New University.)

MEDNARODNA ŠTUDENTOVSPA ZVEZA

C. I. E. (Confederation Internationale des Étudiants) bo imela sestanek od 9. do 19. avgusta t. l. v Glasgowu na Škotskem. Pričakujejo obiska kakih 200 študentov iz 30 dežel. To bo prvič, da se

bo sestanek vršil na Škotskem in znači naraščajočo dobo delavnosti »Škotske narodne zveze« za mednarodne zadeve. V času, ko v Evropi prevladuje diktatorsko politično gospodarstvo, je zelo prav, da bi študentje demokratičnih in liberalnih idej prišli na mednarodno polje in potisnili v ospredje najnost netotalitarnih držav. (The New University.)

Z BEOGRAJSKE UNIVERZE

»Studentsko pravniško društvo« je pokrenilo akcijo za izpopolnitev svoje knjižnice. Med drugimi jim je poklonila 50 knjig velike znanstvene vrednosti Francoska vlada. Radi tega je odbor na društvenem sestanku ob velikem navdušenju prisotnih članov proglasil Francosko vlado za podpornega člana in ji poslal zahvalno pismo.

(»Student.«)

Ob tretji obletnici borb za univerzitetno avtonomijo je poslalo uredništvo sofijskega študentovskega glasila »Akademik« beograjskemu »Studentu« sledeče pismo:

Dragi tovariši!

Redakcija »Akademija« vam pošilja v svojem kot v imenu svojih sodelavcev pristrčne pozdrave, ko praznujete tretjo obletnico obrambe univerzitetne avtonomije.

Tovariši, znanost ne cvete in se ne razvija tam, kjer ni svobode misli, kjer se jemljejo pravice znanstvenim delavcem in omejuje svoboda znanstvenega dela. Radi tega nima Vaš praznik pomena samo za Beograd in Jugoslavijo, temveč tudi za nas in vse tiste, ki cenijo svobodo misli in znanosti in so odločeni braniti jo, tudi za ceno takih žrtv, kot je bila Vaša prvega februarja.

Tovariši, Vaš praznik je tudi naš!

Naše žrtve le še bolj utrjujejo edinstvo naših vrst, še bolj navdušujejo našo borbo za svobodno in vsem dostopno znanost, znanost, ki bo ustvarila narodu udobnejše, lepše in veselejše življenje.«

Sofija, februarja 1938.

Redakcija stud. glasila »Akademik.«

(»Student.«)

IZ NEMČIJE:

Osrednje glasilo nar. socialističnih študentov je objavilo v uvodniku, da je zadnji čas, »da izginejo tipi, ki niso organizirani, z nemških univerz« in da morajo postati vsi študentje člani nac. socialističnih organizacij.

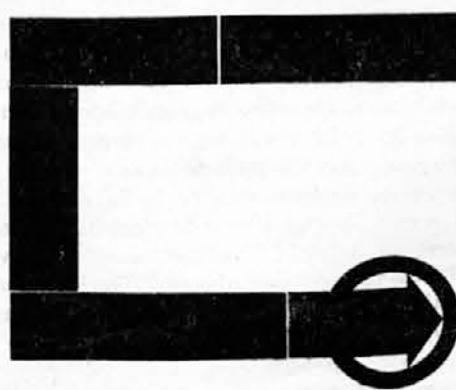
(»Student.«)

Štampilje, etikete, razne
gravure, tisk z jekloreza
izvršuje

ANTON ČERNE graveur
LJUBLJANA

Vse za pomlad

kar potrebujete za oblačila in sploh manufakturo
za sé in za svojce — nabavite vedno najnovejše po
solidnih brezkonkurenčnih cenah v

manufakturi
NOVAK
Ljubljana

Kongresni trg 15
pri nunski cerkvi

Knjigarna

Kleinmayr & Bamberg
Ljubljana, Miklošičeva c. 16

želi vsem veselo Veliko noč in priporoča svojo bogato zalogo znanstvenih, strokovnih in drugih knjig v raznih jezikih. — Pri tem opozarja, da so vse knjige nemškega izvora sedaj za 25% (za četrtino) cenejše.

Pri zanesljivem jamstvu dovoljuje odplačevanje v rednih mesečnih obrokih.

Nakup dobroohranjenih antikvarnih knjig.